

BU YAS YUVASI

Bir Cinayet Davasının Öyküsü

Helen Garner 1942 yılında, Avustralya'nın Victoria eyaletinin Geelong şehrinde doğdu. Melbourne Üniversitesi'nde İngilizce ve Fransızca okudu, mezun olduktan sonra bir süre öğretmenlik yaptı. Roman, öykü, deneme, senaryo, günlük gibi birçok türde eser verdi; 1990'lardan itibaren, Avustralya'da işlenmiş ve ses getirmiş kimi suçların mahkeme sürecini takip edip bu deneyimlerini kitaplaştırdı. Melbourne Edebiyat Ödülü, Windham-Campbell Ödülü, Australia Council Edebiyat Yaşam Boyu Başarı Ödülü gibi ülkesinin birçok önde gelen edebiyat ödülüne layık görülen Garner'ın başlıca eserleri şunlardır: *Monkey Grip* (1977), *The Children's Bach* (1984; *Çocuklar İçin Bach*, YKY, 2021), *The First Stone* (1995), *Joe Cinque's Consolation* (2004), *The Spare Room* (2008; *Misafir Odası*, YKY, 2021), *This House of Grief* (2014; *Bu Yas Yuvası*, YKY, 2024).

Roza Hakmen 1956'da İzmir'de doğdu. Otuz yılı aşkın bir süredir İngilizce, Fransızca ve İspanyolcadan edebiyat çevirileri yapıyor.

Başlıca çevirileri: Marcel Proust, *Kayıp Zamanın İzinde*, *Sainte-Beuve'e Karşı*, *Hazlar ve Günler*; Miguel de Cervantes Saavedra, *Don Quijote*; Henry James, *Güvercinin Kanatları*; Tim Parks, *Kader*, *Avrupa*; Anna Kavan, *Kartal Yuvası*; Marguerite Yourcenar, *Rüya ve Kader*; Alice Munro, *Fırar ve Nefret*, *Arkadaşlık*, *Flört*, *Aşk*, *Evlilik*; John Cheever, *Toplu Öyküler 2,3,4*; Javier Marías, *Yarınki Yüzün*; Eduardo Berti, *Düşlenen Ülke*; Kazuo Ishiguro, *Avunamayanlar*; Ian McEwan, *Masumiyet*.

Helen Garner'ın
YKY'deki kitapları

Çocuklar İçin Bach (2021)

Misafir Odası (2021)

Benim Katı Yüreğim (2023)

Bu Yas Yuvası - Bir Cinayet Davasının Öyküsü (2024)

HELEN GARNER

Bu Yas Yuvası

Bir Cinayet Davasının Öyküsü

İnceleme

Çeviren
Roza Hakmen

YAPI KREDİ YAYINLARI

Victoria Yüksek Mahkemesi'ne:
"Bu acı hazinesi, iktidarın kalesi ve yas yuvası"

Dezs Kosztolányi, *Kornél Esti*

“Farquharson duruşmasına mı gidiyorsun? Bu konuda iki eğilimim var. Yapmış olması mümkün değil. Ama başka açıklaması da yok.”

Victoria Yüksek Mahkemesi'nin
önünden geçen bir avukat,
16 Kasım 2007

“Çocuk ölümlerinin kabul edilebilir bir açıklaması yoktur.”

Leon Wieseltier, *Kaddish*

“... hayat iki düşünce ve eylem düzeyinde yaşanır: Biri farkındalığımız kapsamındadır, diğeri sadece rüyalardan, dil sürçmelerinden ve açıklanamayan davranışlardan çıkarsanabilir.”

Janet Malcolm, *The Purloined Clinic*

Bir zamanlar Victoria'da küçük bir kasabada karısı ve üç küçük oğluyla yaşayan çalışkan bir adam vardı. Adamın temizlikçi maaşıyla kiti kitiına geçiniyor, kendilerine yavaş yavaş daha büyük bir ev inşa ediyorlardı. Karısı bir gün durup dururken adama artık onu sevmediğini söyledi. Evliliklerini sürdürmek istemiyordu. Evden taşınmasını istedi. Çocukların kendisiyle yaşayacağını, istediği zaman onları görebileceğini söyledi. Evden istediği bütün eşyaları alması için onu teşvik etti. Kendi istediği ve elde ettiği tek şey, iki arabalarından daha yeni olanıydı.

Kederli koca yastığını alıp dul babasının birkaç sokak ötedeki evine taşındı. Çok geçmeden karısı yeni evlerinin zeminini dökmesi için tuttıkları beton ustasıyla görülmeye başladı. Usta Evanjelist'ti, o da karısından ayrıydı ve birçok çocuğu vardı. Kısa bir süre sonra kadın onunla birlikte kiliseye gitmeye başladı. Daha sonra koca, beton ustasını köle gibi çalışarak aldığı arabayla kasabada gezerken gördü.

Öykü bu noktaya kadar aşkta ihanetten dem vuran, *country* müzik türünde, hafif mızıltılı, hafif tatlı, kederli bir şarkı olarak anlatılabılırdi.

Ne var ki on ay sonra, 2005'te bir Eylül akşamı hava karardıktan hemen sonra, ıskartaya çıkarılan koca, oğullarını birlikte geçirdikleri Babalar Günü'nün sonunda annelerinin evine götürürken eski beyaz Commodore'u eve varmalarına beş dakika kala yoldan çıktı ve bir sulama barajına gömüldü. Adam arabadan çıkmayı başardı, kıyıya yüzdü. Araba suyun dibini boyladı ve çocukların hepsi boğuldu.

Olayı TV haberlerinde gördüm. Gece vakti. Alçak ağaçlar. Sisli, siyah bir su. Donuk ışıklar, bir helikopter. Reflektif yelekli, kasklı adamlar. Çok kötü bir şey var burada. Korkunç bir şey.

Tanrım, kaza olsun, ne olur.

Çocukların öldüğü yeri her isteyen görebilir. Melbourne'dan çıkıp kıtayı çevreleyen Princes Karayolu'nda, güneybatı yönünde ilerliyorsunuz. Geelong'u geçiyor, Surf Coast kavşağının kışkırtmasına kapılmayıp kıyidan uzaklaşmaya devam ederek Colac'a doğru Victoria'nın güneybatısında uzanan geniş volkanik platoda yol alıyorsunuz.

2006 Ağustosunda, Geelong'da yapılan duruşmada sulh hukuk yargıç, Robert Farquharson'ın üç cinayet iddiasıyla yargılanmasına karar verdikten sonra, bir pazar sabahı yanımda eski bir arkadaşıyla oraya doğru yola çıktım. Kocasını kısa süre önce arkadaşımı terk etmişti. Saçı meydan okurcasına kızıyla boyanmıştı ama kederden içi boşalmış, ezilmiş gibi görünüyordu. Altmışlı yaşlarımızdaydık. Her ikimiz de boşanmanın acısına ve aşağılanmasına katlanabilmiş ama aynı zamanda o acı ve aşağılanmayı başkalarına da yaşatmıştık.

Bir ilkbahar günüydü. Geelong'u geçtikten az sonra hindiba çiçeklerinin sarıya boyadığı, yer yer koyu renk servilerin oluşturduğu rüzgâr siperleriyle sınırları belirlenmiş otlakların arasında uçarak ilerliyorduk. Muazzam gökyüzünde altları düz, parlak beyaz bulutlar yelken açmıştı. Arkadaşımla ben çocukluğumuzda bu bölgede yıllar geçirmiştik. Coğrafyanın hüzünlü güzelliğine, inişsiz çıkışsız uzanan arazinin görkemine aşinaydık. İki şeritli yolda batıya doğru ilerlerken pencereleri açıp içeriye havanın dolmasına izin verdik.

Winchelsea'ye dört beş kilometre kala önümüze uzun, yumuşak eğimli bir demiryolu üstgeçidi çıktı. Burası mıydı? Konuşmayı kestik. İnsan yapımı tepeyi tırmandık. Yukarıdan baktığımızda ileride, yolun sağında bir otlakın içinde boz bir su kütlesi gördük; pratik dörtköşe bir sulama barajı değildi, uzatılmış bir gözyaşı damlası biçiminde, oval ve kadınsıydı, çevresine seyrek küçük ağaçlar dikilmişti. Güney kıyısı karayolunun kuzey kenarına paralel, asfalttan yirmi otuz metre mesafedeydi. Farquharson'ın arabasının yolun solundan aşağı kaydığını hayal etmişim; oysa yolun karşı tarafındaki bu su kütlesine gömülmek için arabanın ortadaki beyaz çizgiyi ve doğu yönündeki şeridin trafiğini aşması gerekirdi. Üstgeçidin Winchelsea tarafında kendimizi sağa göz atmaya zorlayarak hızla ilerlerken yolla çit arasında, diz boyundaki otların içinde küçük beyaz haçlar gördük, üç taneydiler. Durmaya hakkımız yokmuş gibi uçarcasına geçip gittik yanlarından.

Winchelsea nüfusunun altı bin olduğu yolunda muğlak bir bilgimiz vardı ama kasabanın girişindeki tabelada nüfusun 1180 olduğu yazılıydı; biz rampadan inip Winchelsea Irmağı'nın üstündeki bazalt köprüden geçerek karşıdaki bir sıra dükkânla ilkokulu geride bıraktığımızda kasabanın ilk evleri görülmeye başlamıştı. Bu büyüklükteki bir yerde herkes herkesin ne yaptığını bilirdi.

Kasabanın bir buçuk kilometre kadar ötesinde bir yan yola sap-tık ve sandviçlerimizi yiyebileceğimiz çimenlik bir alan bulduk. Bir tuhaf hissediyorduk kendimizi, neredeyse suçluymuşuz gibi. Niye gelmiştik buraya? Alçak sesle konuşuyor, gözlerimizi birbirimizden kaçırıyor, güneşli otlaklara bakıyorduk boş boş.

Polise anlattığı hikâye –öksürük krizine kapılıp direksiyon ba-sında bayıldığı– doğru olabilir mi sence? Böyle bir şey var. Ök-sürük senkopu deniyor. Eski karısı sevk duruşmasında adamın çocuklarını sevdiğine yemin etti. Yani? Birini seviyorsan asla öldür-mek istemeyeceğin nereden çıktı? Kadın trajik bir kaza olduğunu, adamın çocuklarının kılına dokunmayacağını söyledi. Adamın bütün ailesi onu savunuyor. Duruşmada iki tarafında birer abla, elinde de ütülenmiş bir mendil vardı. Eski karısının ailesi bile onu suçlamadığını söyledi. Ama polisin elinde tuhaf kanıtlar yok muydu? Arabanın tekerlek izleri yok muydu? Ayrıca adam taban-ları yağlamadı mı? Evet. Çocukları batan arabanın içinde bırakıp otostop yaparak eski karısının evine gitti. Fotoğraflarda çok iriyarı görünüyor, öyle mi? Hayır, kısa boylu, tıknaz biri. Şiş gözleri var. Sevk duruşmasında yakından gördün mü onu? Evet, bana kapıyı açıp tuttu. Gülümsedi mi? Gülümsemeye çalıştı. Psikopatır belki, insanı öyle kandırmıyorlar mı? Cana yakın davranarak? Cana yakın görünmüyordu. Feci görünüyordu. Perişandı. Ne – acıdın mı ada-ma? Yani... acıdım mı bilemiyorum. Ne bekliyordum bilmiyorum ama sıradan bir tipti. Bir adam.

Winchelsea'nin dışında kalan mezarlık, göğün altında bir iki hektarlık geniş, eğimli bir araziydi. Bizden başka kimse yoktu. Sı-raların arasında dolaştık. Farquharson soyadına rastlamadık. Aile başka bir kentten mi buraya gelmişti acaba? Fakat arabaya doğru ağır ağır yürürken bir çalılığın arkasına göz atınca cilalı granitten yüksek bir mezar taşı gördüm; üzerinde uzun bir soyadı ve ma-dalyon biçiminde üç fotoğraf vardı. İsteksiz adımlarla yaklaştık.

Bir AFL taraftarı mezarın yan tarafına, ucuna Essendon fırladığı takılı bir değneği toprağa saplamıştı. Kıvrık plastik kanatlar neşeyle, vınlayarak dönüyordu. Mezar taşının üst köşelerinde Essendon Futbol Kulübü logosuyla yıldızlı bir Bob Usta çizimi yer alıyordu. Oğlanlar dünyaya açık yürekli bir iyimserlikle bakıyordu; sarı saçları kısacık düzgün kesilmiş, gözleri ışıltılı. Jai, Tyler, Bailey. *Robert ve Cindy'nin çok sevgili biricik çocukları... Bir daha buluşuncaya kadar Tanrı'ya emanet olun.* Dehşete benzer bir hisle inceledim yazıyı. Sonraki yedi yıl boyunca, o gün çocuklar için bir dua ettikten sonra yürüyüp gitmediğime sık sık hayflanacaktım. Biçilmiş çimlerin arasından yüzlerce minik pembe çiçek fıskırıyordu. Avuç avuç çiçek toplayıp mezarın üstüne bıraktık ama esintiyle uçup gidiyorlardı. Üzerlerine ağırlık yapsın diye koyduğumuz dalların, çakılların hepsi bahar rüzgârının kesintisiz sürati karşısında hafif kaldı.

Ceza duruşması sevk duruşmasından bir yıl sonra başladı. Farquharson'un adı bir konuşmada geçtiğinde insanlar ürperiyordu. Kadınların gözleri doluyordu. Herkes bu konuda fikir sahibiydi. Öksürük krizi açıklaması şüpheyle ve aşağılamayla karşılanıyordu. Genel kanı Farquharson gibi bir adamın karısı evliliği bitirdiği zaman yaşadığı kontrol kaybına tahammül edemediğiydi. İnsanlar durmadan bu açıklamayı ileri sürüyordu. Evet, öyle olsa gerekti, ailesinin kontrolünün elinden alınmasına dayanamamıştı. Ya öyleydi ya da kötü bir insandı. Yüzde yüz kötü. Bu adamları anlamıyorum, diyordu feminist bir avukat. Tamam, karısı onu terk ediyor. Erkeklerin biyolojik saati yok ki. Yeni bir kız arkadaş bulup çocuk yapsalar ya. Herkesi öldürmeleri mi gerekiyor? İster kasıtlı yapmış olsun ister kasıtsız, diyordu yaşlıca bir Hıristiyan kadın, kefaretinin nasıl ödeyecek? Sayısız erkek öfke ve kederle kesinlikle kaza olamayacağını iddia ediyordu; çocuklarını seven bir baba asla arabayı bırakıp yüzerek uzaklaşmazdı. Çocuklarını kurtarmak için çabalardı, kurtaramadığı takdirde de onlarla birlikte dibi boylardı. Bu iddiayı dile getirdikten sonra durup daha alçak sesle, "En azından ben olsam öyle yapardım diye umuyorum" diye ekleyenler pek azdı.

Duruşmayı yazmak istediğimi söylediğimde insanlar bana bir şey demeden, çözemediğim bir ifadeyle bakıyordu.

Robert Farquharson'ın duruşması arabası baraja gömüldükten iki yıl sonra, 20 Ağustos 2007'de Victoria Yüksek Mahkemesi'nde başladı. Serbest bir gazeteci ve meraklı bir yurttaş sıfatıyla Melbourne'ın merkezindeki kubbeli, iç avluları taş döşeli, güzel cephesi William ve Lonsdale sokakları boyunca uzanan bu görkemli 19. yüzyıl yapısının mahkeme salonlarında tek başıma, işime yoğunlaşarak günler geçirmiştım. Binayı iyi tanır, resmi mekânlarında nasıl davranılacağını bilirdim ama giriş kapısına her yaklaştığımda içimden bir adrenalin dalgası ve gizli bir huşu hissi yükselirdi.

Bu sefer yanımda bir yakın arkadaşımın kızını götürmüştüm; solgun yüzlü, beyaza yakın sarı saçlı, dişlerine tel takılı, on altı yaşında sessiz bir kızdı; üstünde kot pantolon ve gök mavisini kapüşonlu eşofman üstü vardı. Adı Louise'di. Liseyi bitirmiş ve eğitimine bir yıl ara vermişti. Yoldaşlığına ve yaşından beklenmeyecek aklına minnet duyacaktım. Üç numaralı duruşma salonunun basın sıralarına neşeli bir gazeteciler güruhuyla birlikte sıkıştık. Dedikodularına kulak verecek olursa Farquharson şimdiden ipe çekilmiş, boynu vurulmuştu.

Duruşma salonu çok güzeldi. Tavanı çok yüksek, duvarlar pastel renkte, doğramalar koyu renk masif ahşaptı ama görkemli tarihi binanın bütün diğer salonları gibi sıkışık ve içinde hareket edilmesi zordu. Sanık bölmesi arka duvar boyunca uzanıyordu; Robert Farquharson yakası kolalı, göz alıcı beyazlıkta bir gömlek ve kravatla kırmızı kadife bir kordonun arkasında oturmaktaydı. Salona özgür bir adam olarak girmişti ama şimdi kefalet süresi dolmuştu ve tutukluydu. İçerisi onu destekleyenlerle tıklım tıklım dolu olduğu halde küçücük, feci yalnız ve korkuyormuş gibi görünüyordu.

Farquharson'ın sevk duruşmasına Kraliyet temsilcisi olarak, yakında Başsavcılığa atanacak olan Kraliyet Başsavcı Vekili, kraliyet hukuk danışmanı Jeremy Rapke katılmıştı. Kontrollü görünen, kısa kır sakallı, zayıf bir adamdı; yüzünü keskin bir açıyla ikiye bölen ağzı, günlerini palavra dinlemekle geçiren birini çağırıştırıyordu.

“Vay camına” diye fısıldadı Louise. “Şahine benziyor.”

Avukat tanıdıklarım Rapke'nin ceza duruşmalarında ürkütücü olduğunu söylemişti; onu sevk duruşmasında izlemek heyecanlıydı; kendini zorluyormuş gibi görünmüyor, alçak sesle, nazik bir tonda, lafı uzatmadan konuşuyordu, sanki sözleri kafasının içinde yer alan daha can alıcı bir sürecin sadece üst katmanıymış gibi. Fakat o gün aynı sohbet tonunda ifade ettiği nihai mütalaa, içinden zarif, yıkıcı, kavurucu bir akış olarak fıskırmıştı. Şimdi de duruşma salonuna bilekten bağlı iğne topuklu ayakkabılarla tıkırdatarak girmiş olan kahverengi saçlı, parlak yüzlü genç asistanı Amanda Forrester'ın yanında Rapke döner koltuğunda kamburunu çıkarmış, peruğu öne doğru eğilmiş, yanağı ince, kuru görünümlü elinin ayasına yaslanmış oturuyordu.

Arkadaki cam panolu dar ahşap kapılar birden açıldı ve Av. Peter Morrissey siyah cübbesi bir omzuna atılmış, peruğu parlayan alnından geriye itilmiş olarak paldır küldür içeriye girdi. İriyari, açık renk tenli ve İrlandalı tarzında teklifsiz, bir futbolcunun cüssesine ve enerjisine sahipti; avukatlar masasının savunma tarafına doğru iri adımlarla, asistanı Con Mylonas'ı gölgede bırakarak, abartılı şekilde büzülmüş dudaklarının arasından kışkırtıcı "Good Old Collingwood Forever" marşını ıslıkla çalarak ilerledi. Sanık bölmesine doğru döndü ve içten, dostane bir tonda, "Selam Rob!" diye selendi. Farquharson cevap verdiyse de ben işitmedim. Morrissey'in Lahey'den yeni döndüğünü, Uluslararası Ceza Mahkemesi'nde görülen bir davayı kazandığını duymuştum. Şöhreti kusursuzdu. Doğal, cana yakın bir adama benziyordu. Farquharson'ın ailesi de bu kanıda gibiydi. Lobide üzerinde cübbesiyle cüsseli avukatın etrafına toplanıp ona bakarak güvenle gülümsediklerinde içim kaygıyla doluyordu.

Yargıç Philip Cummins içeri girdi; aydınlık yüzlü, babacan ifadelili, saçları gümüş rengi, altmışlı yaşlarında bir adamdı. Üzerinde kırmızı bir cübbe vardı ama peruksuzdu. Sol kulak memesindeki minik pırlanta küpe kıvılcımlar çaktırıyordu. Cummins şehirde tanınan biriydi. Gazeteciler söylemeden de takma adının Fevkalade Phil olduğunu biliyordum. Ama bakınca insana güven veriyordu; tepeden bakan ya da tehditkâr bir havası yoktu; yüksek kürsüsünde otururken dirseklerine dayanıp öne eğiliyor ve içten, sıcak bir tonda konuşuyordu.